ปัญหาความได้สัดส่วนของโทษยุบพรรคการเมือง กรณีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 3/2562 (คดียุบพรรคไทยรักษาชาติ)

The problem regarding the proportionality of political party dissolution: the case of the Constitutional Court decision no. 3/2562 (The Thai Raksa-Chart dissolution)

ชนนันท์ โสธนาสมบูรณ์* และชวนะ วสุธาลัยนันท์**

Chananan Sotanasomboon and Chawana Wasuthalainun

*บัณฑิตคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

**บัณฑิตคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

*Law graduate

Faculty of Law, Chulalongkorn University, Phayathai Road, Pathumwan, Bangkok 10330

** Law graduate

Faculty of Law, Chulalongkorn University, Phayathai Road, Pathumwan, Bangkok 10330

Corresponding author Email:c_bkk@hotmail.com

(Received: October 14, 2020; Revised October 14, 2020; Accepted :December 24, 2020)

บทคัดย่อ

เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2562 ได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งนับถือศาสนาอิสลามท่านหนึ่งกล่าวอ้างเสรีภาพในการนับถือศาสนาเป็นเหตุผลในการลงมติ การดังกล่าวทำให้เกิดการปนเประหว่างการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสิทธิเสรีภาพส่วนตัว บทความนี้จะศึกษาประเด็นที่ว่าการกล่าวอ้างเสรีภาพในการนับถือศาสนาเป็นเหตุผลในการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำได้หรือไม่ บทความนี้จะอาศัยทฤษฎีเรื่องสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคและความคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมเป็นฐานในการศึกษา

คำสำคัญ: สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, สิทธิ, เสรีภาพ

Abstract

On 15 August 2019, a Muslim MP claimed his right to profess his religious belief when passing a resolution. Such action appears to blur the distinction between the capacity of the MP as a representative of his constituency and his personal religious belief. This article seeks to examine whether MPs may invoke their person religious belief as the reason to carry out their parliamentary duties. It will apply the principles of rights, liberties, equality, and the protection from any forms of discrimination as the basis for the analysis.

Keywords : Member of the House of Representatives, rights, liberties

1. ความนำ

ในรัฐที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จะมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดโดยเป็นกฎหมายที่กำหนดแบบแผนและให้อำนาจแก่สถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ในการใช้อำนาจอธิปไตย[1] โดยมีคณะรัฐมนตรีเป็นผู้ใช้อำนาจฝ่ายบริหาร มีรัฐสภาเป็นผู้ใช้อำนาจฝ่ายนิติบัญญัติ และศาลเป็นผู้ใช้อำนาจฝ่ายตุลาการ เพื่อสร้างระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจระหว่างกันในบรรดาผู้ใช้อำนาจอธิปไตยทั้งสามฝ่าย อันเป็นไปตามหลักการแบ่งแยกอำนาจ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ใช้อำนาจนั้นตามอำเภอใจ ซึ่งอาจมีผลเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากเกินสมควร เนื้อหาของรัฐธรรมนูญอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญคือ การทำหน้าที่เป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน เพราะในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนคือเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริงในการปกครองประเทศ ประชาชนจึงเป็นผู้ทรงสิทธิ รัฐจึงต้องรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนด้วยการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อให้องค์กรหรือหน่วยงานของรัฐที่ใช้อำนาจตามกฎหมายไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำไปในทางที่จำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ได้ เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะเปิดช่องว่าสามารถจำกัดสิทธิได้หากมีกฎหมายให้อำนาจ

สิทธิและเสรีภาพของประชาชนของประชาชนชาวไทย หมายถึงสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชนที่รัฐได้ให้ 3 อยู่ในหมวด 2560 การรับรองและคุ้มครองตามที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ซึ่งได้วางหลักการเอาไว้ว่า *การใดที่มิได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น*[2] โดยที่สิทธิเสรีภาพนั้นมีแนวคิดว่าเป็นสิทธิที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติของมนุษย์ มีมาก่อนที่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเสียอีก ดังนั้นแล้ว ผลก็คือ รัฐไม่สามารถยกเลิกหรือเพิกถอนสิทธิ เสรีภาพของประชาชนได้ แต่รัฐยังสามารถจำกัดสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยรวม

2. สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการรวมกลุ่มทางการเมือง

สิทธิ ตามความหมายทั่วไป หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะเรียกร้องให้บุคคลอื่นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่หากกล่าวถึงสิทธิตามที่ปรากฏในเนื้อหาของกฎหมายรัฐธรรมนูญแล้วนั้น สิทธิใด ๆ ที่ปรากฏในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ย่อมหมายถึง สิทธิตามรัฐธรรมนูญ อันเป็น สิทธิตามกฎหมายมหาชน หมายถึง อำนาจตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุดได้บัญญัติให้การรับรองคุ้มครองแก่ปัจเจกบุคคลในอันที่จะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใด และแน่นอนว่าการให้อำนาจแก่ปัจเจกบุคคลดังกล่าวย่อมก่อให้สิทธิเรียกร้องให้รัฐจะต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้เป็นสิทธิที่ผูกพันองค์กรผู้ใช้อำนาจรัฐทั้งหลายที่จะต้องให้ความเคารพ ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิดังกล่าว เพื่อให้สิทธิตามรัฐธรรมนูญมีผลในทางปฏิบัติ[3] ในส่วนของเสรีภาพ หมายถึง สภาพการณ์ที่บุคคลมีอิสระในการที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามความประสงค์ของตน เป็นอำนาจที่บุคคลนั้นมีอยู่เหนือตนเองในการตัดสินใจที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำจากปัจจัยอื่น โดยหลักการเสรีภาพจึงไม่ก่อให้เกิดหน้าที่ต่อบุคคลอื่นในการที่บุคคลคนนั้นจะใช้เสรีภาพ กล่าวโดยสรุปคือ

---

[1] เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, *หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชน*6 พิมพ์ครั้งที่) , สำนักพิมพ์วิญญูชน (2563, หน้า .186

[2] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 25.

[3] วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, *สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช* 2 พิมพ์ครั้งที่) *2540*, สำนักพิมพ์วิญญูชน (2543, หน้า .21

เสรีภาพ ย่อมก่อให้เกิดหน้าที่แก่ผู้อื่นที่จะไม่เข้ามารบกวนการใช้อำนาจในการกระทำการหรือไม่กระทำการของบุคคลนั้น

เสรีภาพของประชาชนในทางการเมืองนั้น ถูกจัดประเภทให้เป็น status activus คือเป็นกลุ่มของสิทธิที่ปัจเจกบุคคลจะใช้สิทธิของคนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างเจตจำนงทางการเมือง อาจใช้สิทธิโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรของรัฐ[4] บางตำราก็เรียกเสรีภาพหรืออำนาจของประชาชนในการกระทำลักษณะนี้ว่าเป็น สิทธิพลเมือง อันประกอบไปด้วย สิทธิเลือกตั้ง สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้ง สิทธิในการออกเสียงประชามติ สิทธิในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สิทธิในการชุมนุม ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของไทยก็ได้รับรองสิทธิของประชาชนที่เราจะได้ศึกษากันในบทความนี้ที่บัญญัติไว้ในมาตรา คือ เสรีภาพในการ 45 รวมกันจัดตั้งพรรคการเมือง[5]

3. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

การจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลจะต้องกระทำโดยจำเป็นและมีกฎหมายให้อำนาจ การจำกัดสิทธิเสรีภาพของพรรคการเมืองจะต้องตีความโดยเคร่งครัดเนื่องจากพรรคการเมืองเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มบุคคลที่มีเจตจำนงหรือผลประโยชน์ร่วมกัน การที่รัฐใช้อำนาจในการสลายการรวมกลุ่มของพรรคการเมืองย่อมกระทบกับสิทธิและเสรีภาพของคนหลายคนและส่งผลกระทบเป็นวงกว้างถึงผู้ที่ไม่มีส่วนในการกระทำความผิด อีกทั้งพรรคการเมืองเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นแล้วการที่รัฐจะใช้อำนาจตามกฎหมายอันมีผลเป็นการทำให้พรรคการเมืองสิ้นสภาพไปก็สามารถทำได้ หากว่ามีพฤติการณ์ที่ชัดเจนของพรรคการเมืองที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการดำรงอยู่ของรัฐ หรือเป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยเฉพาะหลักการขั้นพื้นฐานของประชาธิปไตยคือ การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ[6]

ประเด็นปัญหาที่เราจะศึกษาในกรณีนี้คือการที่พรรคไทยรักษาชาติได้เสนอชื่อทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดีเป็นบุคคลที่พรรคไทยรักษาชาติมีมติจะเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี[7] อันนำไปสู่การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคไทยรักษาชาติและตัดสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรค ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่าเป็นการกระทำที่อาจเป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรพิจารณาว่าการที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยสั่งยุบพรรคไทยรักษาชาติอันมีผลเป็นการ

---

[4] บรรเจิด สิงคะเนติ, *หลักพื้นฐานสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์* พิมพ์ครั้งที่) 6, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2562), หน้า 53.

[5] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช บัญญัติว่า 45 มาตรา 2560

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น“ประมุข ตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารพรรคการเมือง ซึ่งต้องกำหนดให้เป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดนโยบายและการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และกำหนดมาตรการให้สามารถดำเนินการโดยอิสระไม่ถูกครอบงำหรือชี้นำโดยบุคคลซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น รวมทั้งมาตรการกำกับดูแลมิให้สมาชิกของพรรคการเมืองกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง”

[6] ณรงค์เดช สรุโฆษิต, *แนวทางปรับปรุงแก้ไขกฎหมายการยุบพรรคการเมือง* (2554 สถาบันพระปกเกล้า) , หน้า .283-282

[7] : 2562 เลือกตั้ง ‘ทูลกระหม่อมหญิงฯ ทรงอาสาทำหน้าที่นายกฯ ในบัญชี ทษชส่วนประยุทธ์ ตอ .บรับนายกฯ พปชร) ’ .BBC Thailand, (2562 กุมภาพันธ์ 8<https://www.bbc.com/thai/thailand-47159721> เข้าถึงเมื่อ .2563 พฤศจิกายน 11

จำกัดสิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญได้ให้การรับรองไว้ เมื่อได้ชั่งน้ำหนักเปรียบเทียบกับพฤติการณ์ และความร้ายแรงของการกระทำที่ศาลรัฐธรรมนูญมองว่าเป็นการละเมิดกฎหมายนั้นเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนหรือไม่

4. หลักความได้สัดส่วน

หลักความได้สัดส่วนเป็นหลักกฎหมายทั่วไป ถึงแม้ไม่ได้มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร แต่เป็นหลักกฎหมายที่องค์กรของรัฐจะต้องปฏิบัติตาม ไม่ว่าจะเป็น องค์กรนิติบัญญัติ องค์กรบริหาร องค์กรตุลาการ โดยจะกระทำการใดที่ขัดหรือแย้งกับหลักความได้สัดส่วนไม่ได้ ซึ่งหลักความได้สัดส่วนมีหลักการที่สำคัญอยู่ หลักการ ได้แก่ หลักแห่งความเหมาะสม 3 (Principle of suitability) หลักแห่งความจำเป็น (Principle of necessity) และหลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ (Principle of Proportionality strict sensu)

หลักแห่งความเหมาะสม (Principle of suitability) เป็นหลักการความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างมาตรการที่ฝ่ายปกครองเลือกใช้กับประชาชน จะต้องเป็นมาตรการที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่กำหนดไว้ หากว่ามาตรการที่ฝ่ายปกครองออกมาบังคับใช้ไม่สามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้อย่างแน่แท้หรือเป็นการทำให้การบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายเป็นไปได้อย่างยากลำบาก มาตรการดังกล่าวถือได้ว่าเป็นมาตรการที่ไม่เหมาะสม ขัดต่อหลักความได้สัดส่วน และต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าฝ่ายปกครองมีเจตนาที่จะใช้มาตรการดังกล่าวเป็นเครื่องมือดำเนินการให้เกิดผลเป็นอย่างอื่นนอกเหนือไปจากที่กฎหมายฉบับที่ให้อำนาจประสงค์จะให้เกิดขึ้น เข้าข่ายการใช้อำนาจโดยมิชอบ (Abuse of Power)[8]

หลักความจำเป็น (Principle of necessity) การที่ฝ่ายปกครองจะออกมาตรการใด ๆ ที่ชอบด้วยกฎหมายและมาตรการดังกล่าวสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ ซึ่งการออกมาตรการใด ๆ มาใช้ย่อมเกิดการกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การที่ฝ่ายปกครองเลือกมาตรการใดมาใช้นั้น จะต้องเป็นมาตรการที่มีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนน้อยที่สุดและสามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายได้มากที่สุด ซึ่งหลักความจำเป็นนี้เกิดจากแนวความคิดที่ว่า *ในระหว่างสิ่งที่เลวร้ายตั้งแต่สองสิ่งขึ้นไปที่จำเป็นต้องเลือก บุคคลควรจะเลือกสิ่งที่เลวร้าย" "น้อยที่สุด*[9] ทั้งนี้หลักความจำเป็นได้มีการวางหลักการไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ 2560.ศ. มาตรา 26[10] ดังนั้นฝ่ายปกครองจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพของราษฎรเพียงเท่าที่จำเป็นแก่การดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายเท่านั้น ซึ่งใช้ในกรณีที่มีหลายมาตรการให้เลือกใช้ และฝ่ายปกครองจะต้องใช้มาตรการที่กระทบสิทธิเสรีภาพประชาชนให้น้อยที่สุดเพียงเท่าที่จำเป็น

---

[8] วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, *สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540*, หน้า .87

[9] วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, *สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540*, หน้า .84

[10] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช บัญญัติว่า 26 มาตรา 2560

"การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย"

หลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ (Principle of Proportionality strict sensu) การที่ฝ่ายปกครองจะนำมาตรการใดมาใช้จะต้องอยู่ภายในขอบเขตของความสัมพันธ์ระหว่างมาตรการที่ฝ่ายปกครองออกมาใช้บังคับกับสิ่งที่กฎหมายให้อำนาจประสงค์จะให้เกิดขึ้นเป็นผลเช่นนั้น กล่าวคือมาตรการที่ออกมาใช้บังคับจะต้องเกิดดุลยภาพระหว่างประโยชน์สาธารณะ กับผลกระทบหรือความเสียหายต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของเอกชนหรือสังคมโดยรวม หากประโยชน์สาธารณะที่ได้รับมีเพียงเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเอกชนหรือสังคมโดยรวม กรณีย่อมถือว่าขัดต่อหลักความได้สัดส่วนอย่างแคบ

5. ปัญหาของการยุบพรรคการเมือง

5.1 การยุบพรรคการเมืองมีผลเป็นการลดทอนความหลากหลายทางการเมืองไทย

พรรคการเมืองเกิดจากการรวมตัวกันของคณะบุคคลที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองหรือผลประโยชน์ที่สอดคล้องกัน เพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีความมุ่งหมายในการนำนโยบายและอุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคมากำหนดทิศทางการขับเคลื่อนประเทศ ด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในอำนาจรัฐในการส่งสมาชิกพรรคลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ เช่นนี้หากว่าพรรคการเมืองถูกยุบไปอุดมการณ์ของพรรคการเมืองย่อมหายไปพร้อมกับพรรคการเมืองนั้น ความหลากหลายทางการเมืองก็ย่อมถูกลดทอนไปด้วย

ความหลากหลายทางการเมืองเป็นหัวใจสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยซึ่งอาศัยกลไกเสียงข้างมากตัดสินใจ และในขณะเดียวกันก็มีกลไกคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเสียงข้างน้อย(Majority Rules and Minority Rights)[11] เนื่องจากพรรคการเมืองเกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มบุคคลของผู้ที่มีเจตจำนงทางการเมืองร่วมกันหรือมีผลประโยชน์บางอย่างร่วมกัน ซึ่งเจตจำนงทางการเมืองของกลุ่มคนเหล่านั้นได้ถูกแสดงออกผ่านพรรคการเมืองด้วยการเข้าสู่อำนาจรัฐเพื่อให้เจตจำนงดังกล่าวบรรลุผล พรรคการเมืองจึงเป็นส่วนสำคัญซึ่งเป็นประกันในความหลากหลายทางการเมือง ถ้าหากพรรคการเมืองถูกยุบ เจตจำนงทางการเมืองของกลุ่มคนเหล่านั้นก็จะหายไปพร้อมกับพรรคการเมือง

การยุบพรรคการเมืองเป็นการปิดกั้นโอกาสในการมีส่วนร่วมโดยตรงของประชาชนในฐานะผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากการที่พรรคการเมืองจะเข้าสู่อำนาจรัฐได้ พรรคการเมืองจะต้องส่งบุคคลผู้ที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองของตนเข้าสู่สนามแข่งขันทางการเมืองคือการเลือกตั้ง ซึ่งในประเทศไทยการที่ประชาชนจะเข้าลงแข่งขันในฐานะผู้สมัคร สได้จะต้องสังกัดพรรคการเมืองเท่านั้น และพรรคการเม .ส.องจะส่งคนนั้นลงสมัครหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับพรรคเอง เนื่องจากสนามการเมืองของไทยเป็นสนามการเมืองแบบปิดพรรคการเมืองจึงเป็นช่องทางเดียวของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงในฐานะผู้สมัคร ส .ส. การยุบพรรคการเมืองจึงเป็นการปิดกั้นโอกาสในการมีส่วนร่วมโดยตรงทางการเมืองในฐานะผู้สมัคร ส.ส.

5.2 การยุบพรรคการเมืองเป็นการทำลายตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างรัฐกับประชาชน

[11] ณรงค์เดช สรุโฆษิต, *แนวทางปรับปรุงแก้ไขกฎหมายการยุบพรรคการเมือง* สถาบันพระปกเกล้า) 2554), หน้า 36.

พรรคการเมืองเป็นตัวเชื่อมระหว่างรัฐบาลกับประชาชน (Political Linkage) ไม่ว่าจะเป็นตัวเชื่อมด้านการมีส่วนร่วม (Participatory Linkage) ตัวเชื่อมในด้านการตอบสนองความต้องการเชิงนโยบาย (Policy -Responsive Linkage) ตัวเชื่อมในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ (Linkage by Reward) และตัวเชื่อมในการกำหนดทิศทางของรัฐต่อ ประชาชน(เหนือ)(Directive Linkage) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง *เชื่อมระหว่าง" ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย (Sovereign) กับผู้ใช้อำนาจดังกล่าวแทนประชาชน"*[12] กล่าวคือพรรคการเมืองมีบทบาทเป็นตัวกลางระหว่างประชาชนกับรัฐ โดยการรวบรวมผลประโยชน์และความต้องการที่หลากหลายของกลุ่มต่าง ๆ ในระบบการเมือง เพื่อกำหนดเป็นนโยบายของพรรคเพื่อตอบสนองและจัดทรัพยากรของสังคม พรรคการเมืองจึงเป็นสถาบันการเมืองที่ทำหน้าที่เป็นกลไกสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐบาล และเป็นสถาบันการเมืองที่ทำหน้าที่ต่อรองและตกลงประสานผลประโยชน์ร่วมกันเพื่อยุติความขัดแย้งต่าง ๆ ในสังคม[13]

ดังนั้นแล้วหากพรรคการเมืองที่ถูกยุบยิ่งมีขนาดใหญ่เท่าใด เจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนก็จะถูกทำลายมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการยุบพรรคเล็กหรือพรรคใหญ่ หากว่าเหตุการณ์อันเป็นสาเหตุการถูกตัดสินยุบพรรคเป็นเพียงการกระทำผิดของคณะกรรมการบริหารพรรคเพียงไม่กี่คน โดยที่สมาชิกพรรคการเมืองส่วนใหญ่ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และผู้สนับสนุนพรรคการเมืองนั้นไม่ได้ทราบถึงการตัดสินใจของกรรมการบริหารพรรคเหล่านั้นด้วย แต่กลุ่มคนเหล่านี้กลับต้องได้รับผลร้าย คือได้รับการกระทบกระเทือนแห่งสิทธิจากการถูกยุบพรรคการเมืองที่ตนเองสังกัด อันเป็นการทำลายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน การยุบพรรคการเมืองดังกล่าวย่อมขัดต่อหลักความได้สัดส่วนเป็นอย่างยิ่ง

5.3 การยุบพรรคการเมืองกลายเป็นชนวนบ่มเพาะปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทยในระยะที่ผ่านมาให้ลุกลามบานปลายยิ่งขึ้น

การยุบพรรคการเมืองย่อมกลายเป็นชนวนบ่มเพาะปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองของคนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะเวลาที่เพิ่งผ่านมาอันเป็นช่วงที่ประชาชนตื่นตัวทางการเมือง ประชาชนออกมาใช้สิทธิเสรีภาพทางการเมืองมากขึ้น ทำให้ปัญหายิ่งลุกลามบานปลายมากขึ้นการออกกฎหมายให้อำนาจอย่างกว้างขวางแก่หน่วยงานของรัฐดำเนินการยุบเลิกพรรคการเมืองได้โดยง่าย อาจนำไปสู่การใช้มาตรการยุบเลิกพรรคการเมืองเป็นเครื่องมือในการกำจัดศัตรูคู่แข่งทางการเมือง[14] ซึ่งสามารถเห็นได้ชัดในเกมการรัฐประหาร ซึ่งอยู่คู่ประเทศไทยมาอย่างยาวนานที่ว่า พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน อดีตผู้บัญชาการทหารบกและประธานคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ ขั้น 4 แกนนำผู้ก่อการรัฐประหาร เคยเปิดเผยต่อสาธารณชนถึงแผนบันได (.คมช) ของการรัฐประหาร คือ การยุบพรรคไทยรักไทยและห้ามกรรมการบริหาร 3 ว่าบันไดขั้นที่ 2549 กันยายน 19

---

[12] เรื่องเดียวกัน, หน้า 40.

[13] วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวันจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) *การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน* ,, ศูนย์หนังสือ หน้า ,(2544 382.

[14] ณรงค์เดช สรุโฆษิต ,*แนวทางปรับปรุงแก้ไขกฎหมายการยุบพรรคการเมือง* ,(2554 กราฟิค ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด .พี.บริษัท เอ) .45 หน้า

พรรคทั้งหมดเล่นการเมืองเป็นเวลา ปี เพื่อสลายเครือข่ายกลุ่มอำนาจเก่าให้สูญพันธุ์ 5[15] ซึ่งการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าวมีความตึงเครียดระหว่างอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร กับ กองทัพ และผู้ที่เชื่อมั่นในระบอบอำนาจดั้งเดิมที่มีความยึดโยงกับ traditional authority ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญในการรัฐประหารในปี พ 2549.ศ.ต่อมาอย่างไม่ต้องสงสัย ซึ่งการรัฐประหารดังกล่าว แม้ว่าจะกระทำโดยทหารก็จริง แต่ไม่ใช่เพื่อกองทัพ แต่เป็นที่รู้กันในวงกว้างว่าการทำรัฐประหารดังกล่าวถูกกำกับโดย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ อดีตประธานองคมนตรี กล่าวคือเป็นการรัฐประหารโดยผู้สนับสนุนพระมหากษัตริย์โดยการสนับสนุนจากความเคลื่อนไหวของประชาชน[16] ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกลุ่ม เสื้อ“ ซึ่งก่อให้เกิดความไม่สงบในเมืองและขัดขวางทางจราจรต่อไปในระยะเวลาอันแสน ”เสื้อแดง“ กับ“ เหลืองยาวนาน

6. เหตุการณ์ที่นำไปสู่การยุบพรรคไทยรักษาชาติ

เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2562 ได้มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พุทธศักราช 2562 ประกอบกับมีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ 24 มกราคม 2562 โดยข้อ 3 กำหนดให้พรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งได้ออกใบรับใบสมัครรับเลือกตั้งแล้ว ประสงค์จะแจ้งรายชื่อบุคคลที่พรรคการเมืองมีมติจะเสนอสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ให้แจ้งรายชื่อพร้อมหนังสือแสดงความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นนายกรัฐมนตรีไม่เกิน 8 รายชื่อต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ต่อมาปรากฏข้อเท็จจริงว่า เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2562 พรรคไทยรักษาชาติได้แจ้งรายชื่อทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตน์ราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี เป็นบุคคลที่คณะกรรมการบริหารพรรคไทยรักษาชาติมีมติจะเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาให้ความชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีพร้อมกับหนังสือยินยอมของทูลกระหม่อมฯ โดยหัวหน้าพรรคได้ให้คำรับรองว่าทูลกระหม่อมฯ เป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 160

แต่ในวันเดียวกันนั้นเองได้มีพระราชโองการประกาศสถาบันพระมหากษัตริย์[17] โดยมีเนื้อหาของประกาศที่น่าสนใจว่า ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี เป็นพระราชธิดาพระองค์ใหญ่ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทั้งยังเป็นพระเชษฐภคินีในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมราชวงศ์ทุกพระองค์ แม้จะทรงกราบถวายบังคมลาออกจากฐานันดรศักดิ์ไปแล้วตามกฎมณเฑียรบาล หากยังทรงสถานะและดำรงพระองค์ในฐานะสมาชิกแห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ การนำสมาชิกชั้นสูงในพระบรมราชวงศ์มาเกี่ยวข้องกับระบบการเมือง ไม่ว่าจะโดยทางใดก็ตาม จึงเป็นการกระทำที่ขัดต่อโบราณราชประเพณี ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรมของชาติ ถือเป็นการกระทำที่มิบังควรไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง อีกทั้งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญยังมี

---

[15] แม่ลูกจันทร์ ,‘ ถอยหลัง ปี 4 ’ไทยรัฐ) , กันยายน 182553 (<https://www.thairath.co.th/content/111842> เข้าถึงเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2563.

[16] Thongchai Winichakul, ‘ *Toppling Democracy* ’ (2008) 38Journal of Contemporary Asia II, p. 30.

[17] http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/E/037/T_0001.PDF

หมวดว่าด้วยพระมหากษัตริย์เป็นการเฉพาะ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่รองรับสถานะพิเศษของสถาบันพระมหากษัตริย์ ตามประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่เหนือการเมืองและทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดกล่าวหา หรือฟ้องร้อง พระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวย่อมครอบคลุมถึงพระราชินี พระรัชทายาทและพระบรมราชวงศ์ซึ่งมีความใกล้ชิดกับพระมหากษัตริย์ ดังนั้นพระราชินี พระรัชทายาท และพระบรมราชวงศ์ทุกพระองค์ จึงอยู่ในหลักการเกี่ยวกับการดำรงอยู่เหนือการเมือง และความเป็นกลางทางการเมืองของพระมหากษัตริย์ด้วย และไม่สามารถดำรงตำแหน่งใด ๆ ในทางการเมืองได้ เพราะจะเป็นการขัดกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการเลือกตั้งจึงเห็นว่า การกระทำของคณะกรรมการบริหารพรรคไทยรักษาชาติที่แจ้งรายชื่อทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดีเป็นบุคคลที่พรรคจะเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี จึงเป็นการพระบรมราชวงศ์ซึ่งมีความใกล้ชิดกับพระมหากษัตริย์มาเกี่ยวข้องในทางการเมือง เป็นการกระทำที่ขัดกับหลักการเกี่ยวกับการดำรงอยู่เหนือการเมือง ความเป็นกลางทางการเมือง และไม่สามารถดำรงตำแหน่งใด ๆ ในทางการเมืองได้ จึงเป็นการกระทำของพรรคการเมืองที่เข้าข่ายการกระทำอันเป็นเหตุไปสู่การถูกยุบพรรคได้[18] จึงมีคำร้องส่งถึงศาลรัฐธรรมนูญขอให้ยุบพรรคไทยรักษาชาติ และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรค[19] และมีคำสั่งห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งคณะกรรมการบริหารพรรคและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไปจดทะเบียนพรรคการเมืองใหม่หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกภายในกำหนดเวลาสิบปี[20]

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้พิจารณาในประเด็นแรกว่ามีเหตุให้สั่งยุบพรรคหรือไม่ โดยศาลได้พิจารณาถึงหลักการของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังที่ปรากฏในคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ พระมหากษัตริย์“ ที่ว่า 2543/6 ตาม ”ทรงเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย ทรงดำรงอยู่เหนือการเมือง และทรงดำรงไว้ซึ่งความเป็นกลางทางการเมือง นัยของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว จะเห็นว่าหลักการพื้นฐานในทางรัฐธรรมนูญที่สำคัญ คือการที่

---

[18] พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พุทธศักราช 92 มาตรา 2560 บัญญัติว่า

เมื่อคณะกรรมการมีหลักฐานอันควรเชื่อว่าพรรคการเมืองใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ให้ยื่นศาลรัฐธรรมนูญเพื่อสั่งยุบ“ พรรคการเมืองนั้น

กระทำการอันอาจเป็นปฏิปั (2)กษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

[19] พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พุทธศักราช วรรคสองบัญญัติว่า 92 มาตรา 2560

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการไต่ส่วนแล้ว มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองกระทำการตามวรรคหน“ึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น”

[20] พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พุทธศักราช 2560 มาตรา 94 บัญญัติว่า

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้ว“ให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา และห้ามมิให้บุคคลใดใช้ชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพเครื่องหมายของพรรคการเมืองซ้ำ หรือพ้องกับชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพเครื่องหมายของพรรคการเมืองที่ถูกยุบนั้น

ห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเพราะเหตุดังกล่าว ไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีก ทั้งนี้ ภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้นถูกยุบ ”

พระมหากษัตริย์ทรงราชย์แต่มิได้ทรงปกครอง (reigns, but does not rule) ซึ่งหลักการนี้ได้รับการยอมรับเป็นสากลในทุกประเทศที่ใช้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เพราะสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นบ่อเกิดแห่งความชอบธรรมของระบบการเมือง เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชาติ และธำรงความเป็นปึกแผ่นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ พระมหากษัตริย์ในฐานะประมุขของรัฐทรงใช้อำนาจอธิปไตยผ่านสถาบันการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบผู้แทน[21] ว่าต้องเป็นไปตามหลัก The King can do no wrong นั่นคือ กษัตริย์ไม่ทำอะไรผิด เพราะกษัตริย์ไม่ได้ทำอะไร ดังนั้นแล้ว แม้ว่าทูลกระหม่อมฯ จะได้ทรงลาออกจากฐานันดรศักดิ์แล้วตามกฎมณเฑียรบาล แต่ความสัมพันธ์ทางสายเลือดก็ไม่อาจปฏิเสธสถานะความสัมพันธ์ทางครอบครัวได้ว่า ทูลกระหม่อมฯ ทรงเป็นพระญาติสนิทกับพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นพระประมุขของชาติ ดังนั้นแล้ว การนำพระญาติสนิทของพระมหากษัตริย์เข้ามาเป็นหนึ่งในคู่แข่งขันทางการเมือง ย่อมไม่อาจปฏิเสธได้ว่า เป็นการทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ที่เป็นศูนย์รวมใจของคนไทย และควรต้องดำรงรักษาไว้ซึ่งหลักการของความเป็นกลางทางการเมือง และสถาบันพระมหากษัตริย์ทรงอยู่เหนือการเมือง ทำให้หลักการดังกล่าวต้องสั่นคลอนไป

แต่ในขณะเดียวกัน หากมองในแง่ของตัวบุคคล ทูลกระหม่อมฯ เป็นสามัญชนตามที่ได้ลาออกจากฐานันดรศักดิ์ ในฐานะที่ทูลกระหม่อมฯ เป็นบุคคลก็ย่อมมีสิทธิเสรีภาพในทางการเมือง แต่หลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดังคำที่ศาลรัฐธรรมนูญได้กล่าวไว้ในคำวินิจฉัยคือ คือการที่พระมหากษัตริย์ทรงราชย์แต่มิได้ทรงปกครอง (reigns, but does not rule) เมื่อพิจารณาชั่งน้ำหนักกันของสองหลักการ คุณค่าอันที่หนึ่งคือ สิทธิเสรีภาพทางการเมืองของทูลกระหม่อมฯ กับอีกคุณค่าหนึ่งคือพระมหากษัตริย์ทรงอยู่เหนือการเมือง ผู้เขียนมีความเห็นว่า หลักการของการปกครองแบบ constitutional monarchy นั้นมีความสำคัญและเป็นคุณค่าในระดับรัฐธรรมนูญ กล่าวคือเป็นหลักการที่อยู่สูงที่สุดในระบบกฎหมายไทย

ดังนั้นแล้ว จึงเห็นว่า เมื่อศาลรัฐธรรมนูญชั่งน้ำหนักระหว่างสิทธิเสรีภาพ กับการจำกัดสิทธิเสรีภาพแล้ว หากว่ามีความจำเป็นเพื่อธำรงรักษาหลักการของ การปกครองแบบ constitutional monarchy ไว้ ก็สามารถจำกัดสิทธิทางการเมืองในการลงสมัครรับเลือกตั้งของทูลกระหม่อมฯ ได้ แต่ทั้งนี้ก็ต้องเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน เพื่อให้การกระทำทางตุลาการของศาลรัฐธรรมนูญนั้นชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ มาตรการที่ศาลรัฐธรรมนูญจะเลือกมาปรับใช้ในการวินิจฉัยคดีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งส่งคำร้องมาให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณานั้นจะต้องเป็นไปตาม หลักแห่งความเหมาะสม (Principle of suitability) หลักความจำเป็น (Principle of necessity) และหลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ (Principle of Proportionality strict sensu)

มาตรการที่หน่วยงานของรัฐสามารถทำให้ธำรงรักษาไว้ซึ่งหลักการที่พระมหากษัตริย์ทรงราชย์แต่มิได้ทรงปกครอง (reigns, but does not rule) นั้น สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ไปแล้ว ด้วยการที่คณะกรรมการ

---

[21] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 3 มาตรา 2560 บัญญัติว่า

“อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ”

การเลือกตั้งไม่ประกาศรับรองรายชื่อทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตน์ราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดีเป็นบุคคล ที่พรรคการเมืองจะเสนอให้รัฐสภาพิจารณาแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรี โดยให้เหตุผลว่าพระบรมราชวงศ์ทุกประองค์ ทรงอยู่ในหลักการเกี่ยวกับการดำรงอยู่เหนือการเมือง และความเป็นกลางทางการเมืองของพระมหากษัตริย์ด้วย และไม่สามารถดำรงตำแหน่งใดๆ ในทางการเมืองได้ เพราะจะเป็นการขัดกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข [22] ประกอบกับ เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในวันอาทิตย์ที่ หน่วยงาน 2562 มีนาคม 24 ของรัฐทุกหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายทุกฉบับ ไม่ควรกระทำการใด ๆ อันเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพในทางการเมืองของประชาชน เพื่อให้ การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนได้ไปใช้สิทธิของตนเองในการเลือกตั้งได้อย่างเต็มที่เพื่อกำหนดอนาคตของประเทศ การที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาคำร้องของ กกตไปในทิศทางใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่ขอให้ยุบพรรคไทยรักษาชาติ จึงควรต้อง .พิจารณาอย่างรอบคอบเพราะ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญอาจส่งผลต่อผลแพ้ชนะในการเลือกตั้งที่ใกล้เข้ามา

การใช้อำนาจอธิปไตยทางฝ่ายตุลาการโดยศาลรัฐธรรมนูญนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเคารพและสอดคล้องกับระบบประชาธิปไตย ซึ่งคุณค่าที่สำคัญประการหนึ่งในระบบประชาธิปไตยคือ การให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนในการแสดงออก เมื่อประชาชนมารวมตัวกันในรูปแบบนิติบุคคลที่ชื่อว่าพรรคการเมือง พรรคการเมืองจึงเป็นที่รวมของบุคคลที่มีความหลากหลาย เป็นช่องทางในการที่ประชาชนจะได้แสดงความคิดเห็น ดังนั้นแล้วกฎหมายที่จะมาจำกัดสิทธิหรือทำให้พรรคการเมืองสิ้นสภาพไปจะต้องตีความอย่างเคร่งครัด และกฎหมายที่จะมาจำกัดสิทธิจะต้องมีความชัดเจนแน่นอน คือเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร เพราะหากยอมให้กฎหมายที่ไม่ใช่กฎหมายลายลักษณ์อักษรมายุบพรรคการเมืองได้ ก็จะทำให้เสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญมาตรา นั้นถูกจำกัดจนกระทบสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพดั 45งกล่าว

การที่ศาลรัฐธรรมนูญจะยุบพรรคไทยรักษาชาติโดยการอ้างจารีตประเพณีในทางรัฐธรรมนูญ ที่ไม่ใช่กฎหมายลายลักษณ์อักษรและไม่ได้มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจน มาสั่งลงโทษยุบพรรคการเมือง สั่งตัดสิทธิกรรมการบริหารพรรค จึงเป็นการกระทำที่ไม่เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน เพราะโทษที่พรรคการเมืองได้รับกับกฎหมายที่ให้อำนาจไม่สอดคล้องกัน อีกทั้ง การยุบพรรคการเมือง ยังมีผลร้ายแรงถึงขนาดกระทบกับสิทธิของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตและแบบบัญชีรายชื่ออีกกว่า คนที่อยู่ 300 ระหว่างหาเสียงเลือกตั้ง ทั้ง ๆ ที่ ผู้สมัครของพรรคไทยรักษาชาติ ไม่ได้มีส่วนรู้เห็นในการเสนอชื่อทูลกระหม่อมฯ ด้วยเลย กลับต้องมารับผลร้ายจากการกระทำของคณะกรรมการบริหารพรรค อีกทั้ง ยังเป็นการกระทำที่กระทบสิทธิของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพราะทำให้มีตัวเลือกในการเลือกผู้สมัครน้อยลง

เมื่อได้พิจารณาถึงคุณค่าที่สำคัญที่สุดของคดีนี้ที่พอสมควรแก่เหตุในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนคือ การทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ทรงอยู่เหนือการเมือง การที่ศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งลงโทษยุบพรรคไทยรักษาชาติ อันมีผลกระทบถึงสภาพความเป็นนิติบุคคลของพรรค กระทบต่อสมาชิกพรรค กระทบต่อ

[22] ‘กกตปร-เหตุขัดรัฐธรรมนูญ .ไม่รับรองแคนดิเดตนายกฯ ในบัญชี ทษช.ะเพณีการปกครอง ’ประชาชาติธุรกิจ) , 11 กุมภาพันธ์ 2563(<https://www.prachachat.net/politics/news-288926> เข้าถึงเมื่อ 8 พฤศจิกายน .2563

ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง นั้น เป็นมาตรการที่ไม่เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน เพราะลำพังเพียงแค่การตัดสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญาสิริวัฒนาพรรณวดี ไม่ให้มีสิทธิได้การแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีนั้นก็สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่มาจำกัดสิทธิเสรีภาพแล้ว